

The key features are identified as unique partnership relationships combined with learning and support. Since supervision is a professional relationship, it should be a sign of professionalism and autonomous evaluation.

Factors that affect the organization and delivery of Master's degree programs in Canada are described as the quality of pedagogical education, the qualifications of employees, and the skills and abilities of supervision as a social work technology. Basic tips that should be used by future supervisors have been developed.

Keywords: *training, teaching, master's degree, supervisor, Canada.*

УДК: 37:378.011.3-057.175

СУЛТАНОВА Л.Ю.,

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України,
м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Загальна постановка проблеми. Мінливість сучасного світу вимагає кардинальних змін у сфері вищої освіти. Перехід суспільства від індустріального до постіндустріального, а також стрімкий розвиток глобалізації зумовили необхідність підготовки людей до життя у швидкоплинних умовах. Ці тенденції розвитку суспільства кардинально змінюють роль освіти, яка полягає у підготовці фахівців, здатних відповідати на виклики XXI століття. Перед сучасною освітою постає низка завдань, спрямованих на розвиток здатності оцінювати явища з позиції іншої людини, різних культур, іншої соціально-економічної формації, вирішення яких можливе за рахунок розвитку полікультурної освіти. У зв'язку з цим вага полікультурної освіти значно зростає. З новою силою постають питання про те як реалізувати полікультурну освіту в системі вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці з проблем: професійної підготовки фахівців (Олександра Дубасенюк [6], Тетяна Федірчик [11], Лідія Хомич [12] та ін.); полікультурної освіти у зарубіжних країнах (Джеймс Бенкс [15], Карл Грант [16], Уіл Кимліка [17] та ін., а також Марина Алдошина [1], Надія Бріт [3], Анна Веретевська [4], Віра Лоншакова [8], Ірек Сулейманов [10] та ін.); полікультурної освіти в Україні (Юлія Бігунова [2], Ольга Гуренко [5], Петро Саух [9], Анна Щербакова [13], Наталія Якса [14] та ін.).

Мета статті полягає у визначенні актуальності проблеми полікультурної освіти майбутнього викладача закладу вищої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні полікультурна освіта стала набувати особливої актуальності в період її становлення як незалежної держави, зорієнтованої на європейський освітній простір, про що свідчило затвердження відповідних законодавчих актів на міжнародному рівні.

Державне законодавство і практика регулювання етнонаціональних процесів, або питань, у всіх сферах діяльності формувалися нашою державою відповідно до міжнародних норм та рекомендацій, викладених у Загальній декларації прав людини, Рамковій конвенції про захист національних меншин, Європейській хартії регіональних мов або мов меншин, Гаазьких рекомендаціях Верховного комісара ОБСЄ щодо прав національних меншин на освіту та інших документах. Ще одним важливим, на наш погляд, міжнародним документом є «Педагогічна Конституція Європи», прийнята членами Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи у травні 2013 року у Франкфурті-на-Майні (Німеччина). Педагогічна Конституція Європи має стати тим об'єднуючим документом, на платформі якого формуватиметься новий учитель, а разом з ним і під його керівництвом – виховуватиметься нове покоління європейців, здатних «жити разом» у спільному Європейському Домі. В основі цього процесу – розуміння і повага європейських народів, органічна єдність національних і загальнолюдських цінностей, різноманітність культур і прагнення до співробітництва.

Аналізуючи законодавчу базу нашої держави, розроблену для підтримки і розвитку міжкультурної взаємодії громадян України, зазначимо, що за роки незалежності в Україні було прийнято низку законів, постанов і указів, які регламентують діяльність органів законодавчої та виконавчої влади з питань регулювання суспільного життя громадян України, дотримання їх демократичних прав і свобод. Так, першим документом незалежної України, у якому йшлося про міжнаціональні відносини, є Постанова Президії Верховної Ради України «Про Звернення Президії Верховної Ради України до громадян України всіх національностей», схвалена 26 серпня 1991 року, а також Конституція України, прийнята у 1996 році, Декларація прав національностей України, Закон України «Про національні меншини в Україні».

Ідеї полікультурної освіти відображено в таких документах як: Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»); Національна доктрина розвитку освіти; Національна стратегія розвитку освіти в Україні до 2021 року; Концепція національного виховання студентської молоді; Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо виховання сучасного громадянина в полікультурному середовищі засобами позакласної роботи» та інших документах.

Законодавча база має досить важливе значення для становлення державності українського народу, формування його національної самосвідомості на демократичній основі, вироблення сучасної національної ідеї, яка є консолідуючим фактором. Проте існує й низка нерозв'язаних проблем. Зокрема, часто ідеї полікультурної освіти не мають практичного впровадження і питання їх реалізації залишаються лише на рівні затверджених документів.

Аналіз змісту професійної підготовки майбутнього викладача вищого навчального закладу України у зазначеному напрямі, свідчить про відсутність системи полікультурної освіти та наявність у підготовці майбутніх викладачів суперечностей між:

- приналежністю України до полікультурного суспільства і відсутністю системи полікультурної освіти;

- зростаючою потребою сучасної людини взаємодіяти з неоднорідним навколишнім світом, з різними типами культур і відсутністю навичок міжкультурної взаємодії, як одного з компонентів полікультурної освіти;

- потребою полікультурного суспільства в ефективному соціальному і професійному функціонуванні особистості з критичним типом мислення і відсутністю стратегій і технологій розвитку критичного мислення;

- нагальною потребою у якісній психолого-педагогічній підготовці викладачів, яка є основою полікультурної освіти і зменшенням кількості годин на викладання дисципліни психолого-педагогічного циклу;

- соціальним замовленням на підготовку фахівців нового типу, здатних реагувати на стрімкі зміни у житті суспільства, бути стійкими до невизначеності, здатних до спілкування і співпраці з представниками різних культур і відсутністю професійно підготовлених викладачів з високим рівнем полікультурної компетентності.

У нашому дослідженні полікультурну освіту майбутнього викладача розглядаємо як компонент вищої освіти, спрямований на формування особистості майбутнього викладача закладу вищої освіти як людини культури, здатної до професійної діяльності в умовах полікультурного суспільства.

Визначення сутності полікультурної освіти зумовлює необхідність звернення до поняття «Людина культури» адже, становлення викладача як людини культури, по суті, є метою полікультурної освіти, оскільки полікультурна освіта – це, перш за все, якісні зміни в у психіці майбутнього викладача. Вибір поняття «людина культури», на наш погляд, найбільш адекватно відображає новий тип особистості майбутнього викладача. Розглядаючи «людину культури» в контексті особливого типу особистості викладача закладу вищої освіти ми характеризуємо її подібно до образу «людини культури» описаного академіком Іваном Зязюном, який зазначав: «В образі «людини культури» необхідно реалізувати актуальні потреби світового співтовариства в людині, яка орієнтується на співробітництво і не здійснює деструктивних дій» [7]. Розглядаючи «людину культури» як особливий тип особистості викладача закладу вищої освіти ми характеризуємо її як людину, яка усвідомлює себе носієм культури (здатна до самовизначення у соціокультурному просторі); людину толерантну до інших культур (або іншими словами – відкрити до сприйняття інших культур) і, враховуючи професійне спрямування – людину здатну до взаємодії з різними представниками культур в межах навчально-виховного процесу. Тобто, здатну не тільки до інтеграції нового досвіду у власну культурну систему, але й до трансляції цінностей власної культурної системи в соціумі.

Структуру полікультурної компетентності визначаємо як сукупність стійких зв'язків між певними особистісними і професійними характеристиками майбутнього викладача вищого навчального закладу. Означені характеристики або складники полікультурної компетентності об'єднують ключові, на наш погляд, компоненти полікультурної компетентності. А саме, особистісний складник полікультурної компетентності, представлений ціннісно-мотиваційним та особистісно-поведінковим компонентом та професійний складник – представлений когнітивним та операційним компонентом полікультурної компетентності.

З метою підвищення якості процесу формування полікультурної компетентності майбутнього викладача і зниження вірогідності її необ'єктивної оцінки – нами було обрано низку критеріїв полікультурної компетентності. Критерії полікультурної компетентності майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти ми визначаємо як показники, що відповідають певним компонентам полікультурної компетентності, можуть кількісно і якісно вимірюватись і є необхідними і достатніми для визначення рівня полікультурної компетентності. Показниками критерію є факти, які характеризують

результативність діяльності і в сукупності становлять собою узагальнену характеристику властивостей об'єкта або процесу.

Так, критеріями полікультурної компетентності майбутнього викладача є: система ціннісних орієнтацій, мотиваційний комплекс; толерантність; теоретичні знання з питань полікультурної освіти; практичні уміння та навички, необхідні для успішного виконання діяльності, пов'язаної з полікультурною освітою.

Критеріальні показники дають можливість виокремити рівні полікультурної компетентності: індиферентний, особистісно-усвідомлюваний, ціннісно-значущий рівень.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Здійснення прогностичного обґрунтування розвитку полікультурної освіти в Україні дозволило виокремити такі його перспективні напрямки як: організація системи підготовки викладачів з метою отримання державного сертифіката за спеціальністю «Викладач вищого закладу освіти»; забезпечення полілінгвальної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти для професійної діяльності в умовах полікультурного суспільства; на рівні міністерства освіти і науки України – розробка і впровадження концепції полікультурної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алдошина, М., (2014). *Основы поликультурного образования: учебное пособие*. 3-е изд. М.-Берлин: Директ-Медиа.
2. Бігунова, Ю. (2016). *Підготовка майбутніх учителів історії до етнокультурної діяльності з учнями на півдні України*. (Дис. канд. пед. наук). Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Одеса.
3. Бріт, Н., Шульга, Н. (2015). *Організаційно-педагогічні засади розвитку полікультурної освіти у вищих навчальних закладах Великої Британії: монографія*. Умань: ФОП Жовтий.
4. Веретевская, А. (2012). *Перспективы и препятствия для политики мультикультурализма в консолидированных демократиях Западной Европы*. (Дис. канд. политических наук). Федеральное государственное бюджетное учреждение высшего профессионального образования «Московский государственный институт международных отношений (университет) Министерства Иностранных дел Российской Федерации». Москва.
5. Гуренко, О. (2012). Полікультурний ресурс професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів. *Педагогічний дискурс*, 13, 64-68.
6. Дубасенюк, О. (2016). Професійно-педагогічна освіта: сучасний вимір. *Акме досягнення науковців Житомирської науково-педагогічної школи: монографія*, с. 26-67.
7. Зязюн, І. (2008). *Філософія педагогічної дії: Монографія*. Черкаси: Видавництво від ЧНУ імені Богдана Хмельницького.
8. Лоншакова, В. (2011). *Развитие мультикультурного образования Франции: вторая половина XX века*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Забайкальский государственный гуманитарно-педагогический университет имени Н.Г. Чернышевского. Чита.
9. Саух, П. (2011). Модель полікультурної освіти як соціальної інновації в контексті реальних процесів міжкультурної взаємодії. *Креативна педагогіка*, 4, с. 35-43.
10. Сулейманов, И. (2010). *Становление и развитие поликультурного образования в Германии*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Ульяновский государственный педагогический университет имени И.Н. Ульянова, Ульяновск.
11. Федірчик, Т. (2017). Професійно-особистісні якості викладача вищої школи як основа його етичної компетентності. *Virtus: Scientific Journal*, 17, р. 168-173.
12. Хомич, Л. (2014). Аксиологічні основи змісту навчання і виховання майбутніх вчителів. *Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології*, 2 (Т. 1), с. 89-93.
13. Щербакова, А. (2015). *Формування полікультурної компетентності у студентів-медиків у навчально-виховному процесі вищого медичного навчального закладу*. (Дис. канд. пед. наук). Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Старобільськ.
14. Якса, Н. (2008). *Професійна підготовка майбутніх учителів: теорія і методика міжкультурної взаємодії в умовах Кримського регіону: Монографія*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
15. Banks, J., Ambrosio, J. (2016). Multicultural Education – History, The dimensions of Multicultural education, Evidence of the Effectiveness of Multicultural education. *Education Encyclopedia – StateUniversity.com*. URL: <http://education.stateuniversity.com/pages/2252/Multicultural-Education.html>.
16. Grant, C., Chapman, T. (2008). *History of Multicultural education, Volume II*. New York and London: Routledge.
17. Kymlicka, W. (2009). *Multicultural Odysseys. Navigating the New International Politics of Diversity*. New York: Oxford University Press.

Султанова Лейла Юрїєна. Актуальність полікультурної освіти майбутнього викладача закладу вищої освіти в Україні

У статті обґрунтовано актуальність дослідження проблеми. Здійснено аналіз наукових праць з проблем професійної підготовки фахівців, полікультурної освіти у зарубіжних країнах та в Україні. Проаналізовано законодавче забезпечення полікультурної освіти в Україні. Визначено суперечності у підготовці майбутніх викладачів. Охарактеризовано сутнісні ознаки базових понять дослідження: Людина-культури, полікультурна освіта майбутнього викладача. Визначено структуру, критерії та рівні полікультурної компетентності майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти. Здійснено прогностичне обґрунтування розвитку полікультурної освіти майбутнього викладача в Україні.

Ключові слова: полікультурна освіта, Людина-культури, викладач закладу вищої освіти, структура полікультурної компетентності.

Sultanova Leila. The relevance of multicultural education the future teacher of higher education institution in Ukraine

The relevance of research the problem is substantiated in the article. The analysis of scientific works on the problems of professional training, multicultural education in foreign countries and in Ukraine is carried out. It was analyzed the legislative support of multicultural education in Ukraine. Contradictions in the training of future teachers have been identified. The essential features the basic concepts of the research were characterized: Man-culture, multicultural education of the future teacher. It was determined the structure, criteria and levels of multicultural competence the future teacher of higher pedagogical education institution. The prognostic substantiation of the development the multicultural education of future teacher in Ukraine is carried out.

Key words: multicultural education, Man-culture, teacher of higher education institution, structure of multicultural competence.

УДК 378

ТКАЧ О.Ю.,

Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів,
магістрантка 011 Освітні, педагогічні науки
(Андрагогіка. Освіта дорослих),
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

Визначення педагогічних умов розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних працівників у системі післядипломної освіти (далі – ПО) здійснено нами на основі реалізації їх трудових функцій в умовах відкритого освітнього середовища. У нашому дослідженні визначення педагогічних умов розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності (далі – ІК-компетентності) педагогічних працівників здійснено на основі положень теорії соціальних мереж (А. Бейвлас, С. Берковіц, П. Марсдеа, Дж. Морено, Б. Уеллман, Л. Фріман та ін.); вітчизняних і зарубіжних концепцій міжособистісної взаємодії (Б. Ананьєв, А. Леонтьєв, В. Мясичев, Б. Ломов, А. Адлер, Г. Келлі та ін.); концепції комунікаційних і мережних трансформацій, що відбуваються в умовах модернізації сучасного суспільства (У. Бек, Р. Берт, М. Гранновертер, М. Кастель, Дж. Коулмен, Г. Лорі, Д. Старк, Дж. Уррі та ін.); результатів досліджень з проблем інформатизації освіти (В. Биков, Р. Гуревич, М. Жалдак, А. Гуржій та ін.); науково-педагогічних засад формування і застосування інформаційних освітніх середовищ (В. Биков, Ю. Жук, В. Олійник, Є. Полат та ін.) [6, с. 69].

Важливою умовою розвитку ІК-компетентності педагогічних працівників у системі ПО є підвищення рівня їхньої готовності до функціональних змін у професійній діяльності, підготовка педагогічних працівників до освітньої діяльності в комп'ютерно орієнтованому освітньому середовищі закладу ПО.

Дослідниця О. Пінчук визначила й обґрунтувала психолого-педагогічні умови ефективної організації освітнього процесу з використанням електронних соціальних мереж, охарактеризувала їх відповідно до освітніх результатів педагогічного впливу електронного освітнього середовища. Науковець виокремила такі психолого-педагогічні умови використання електронних соціальних мереж у навчанні: організація вільного доступу до освітнього контенту; орієнтація змісту пізнавальної